

WOJCIECH ZIĘTARA

Struktury sieciowe europejskiego ruchu politycznego Zielonych

---

Network Structures of the European Greens

ABSTRAKT

W nawiązaniu do badań naukowych Donatelli Della Porty, Mario Dianiego oraz Manuela Castellsa, związanych z sieciowością ruchów społecznych, autor niniejszego artykułu podjął próbę przeniesienia powyższych rozważań na poziom ruchów politycznych. Było to tym bardziej zasadne, że w artykule przyjęto założenie Edwarda Olszewskiego zakładające, że każdy ruch polityczny jest ruchem społecznym. W związku z powyższym w artykule przedstawiono strukturę sieciową współczesnego europejskiego ruchu Zielonych. W tym celu dokonano analizy składu członkowskiego Europejskiej Partii Zielonych, Grupy Zielonych w Parlamencie Europejskim, Europejskiej Młodzieżówki Zielonych oraz Europejskiej Fundacji Zielonych. Powyższe organizacje tworzą rozbudowaną strukturę sieciową, której wybrane węzły są wzmacniane przez nakładanie się sieci. Chociaż struktura sieciowa ruchu politycznego Zielonych należy do jednej z największych na tle pozostałych europejskich ruchów politycznych, to jednak tylko w niewielkim stopniu przekłada się to na poparcie społeczne. Europejski ruch Zielonych uzyskuje małe poparcie wyborcze na poziomie nieprzekraczającym 15 procent.

Słowa kluczowe: ruch polityczny Zielonych, analiza sieciowa, struktury sieciowe, ruch polityczny, ruch społeczny

WSTĘP

Pojęcie sieciowości znajduje szerokie zastosowanie w analizie działalności ruchów społecznych. Donatella Della Porta i Mario Diani podkreślili występowanie modelu „sieciowej organizacji” (*network organisation*), której istotą jest łączenie elementów charakterystycznych dla struktury formalnej z elementami typowymi dla mniej sformalizowanej struktury sieciowej. Klasyczne organizacje miały formę integracji pionowej, podczas gdy sieciowość pozwala na zachowanie autonomicz-

ności podmiotów, a integracja pomiędzy poszczególnymi elementami przebiega na płaszczyźnie horyzontalnej, gdzie cele i strategie są elastyczne. „Model organizacji sieciowej ułatwia koordynację działań w trakcie poszczególnych kampanii, w której swój interes ma wielu działaczy i wiele organizacji” [Della Porta, Diani 2009: 176–177]. Współcześnie rywalizacja polityczna w trakcie kampanii wyborczej jest związana z zaangażowaniem wielu osób i podmiotów politycznych i społecznych na rzecz poszczególnych idei¹. Współpraca odbywa się pomiędzy podmiotami o bardziej sformalizowanej strukturze (partie polityczne, think tanki, fundacje polityczne, organizacje zawodowe itd.) a mniej formalną strukturą sieciową (działalność poszczególnych osób w przestrzeni wirtualnej za pomocą portali społecznościowych i stron internetowych służąca mobilizacji wyborczej). Powyższa współpraca ma charakter hybrydalny, łączy elementy instytucjonalne z otwartymi, podlegającymi nieustannym przeobrażeniom. Jednocześnie obie płaszczyzny wzajemnie się przenikają, co może odpowiadać istocie węzłów w społeczeństwie sieciowym. Manuel Castells [2007: 468] zdefiniował sieć jako „zbiór wzajemnie powiązanych węzłów. Węzeł jest punktem, w którym krzywa przecina samą siebie”². Do pojęcia sieci partyjnych nawiązywał Robert Ladrech, dla którego punktem wyjścia były badania Fransa van Waardena [1992: 29–52]. Przedstawiono w nich siedem wymiarów sieci polityki stanowiące narzędzie do analizy porównawczej: uczestnicy, funkcje, struktury, instytucjonalizacja, zasady postępowania, relacje z władzą, strategie uczestników. Ladrech [1998: 61–63] stwierdził, że nie wszystkie z wyżej wymienionych wymiarów będą adekwatne do analizy sieci złożonych z tożsamyh pod względem ideowym i programowym partii politycznych i grup politycznych. Ostatecznie podkreślił przydatność

¹ Manuel Castells, podsumowując zmiany zachodzące w obrębie państwa narodowego i procesu politycznego we współczesnych społeczeństwach, napisał: „na całym świecie mamy do czynienia ze wzrostem napięcia między partycypacją polityczną, społecznymi żądaniami a wrażliwością na nie instytucji demokratycznych. Konkretnie wyrazy tego napięcia są różne w każdym kraju, w zależności od poziomu rozwoju, instytucji politycznych i cyklu politycznego danego kraju. Jednak ogólnym trendem jest erozja zdolności demokratycznego systemu politycznego do przetwarzania społecznych żądań i do zmian wartości [...] W następstwie tego rozwoju sytuacji nie jesteśmy świadkami – ogólnie rzecz biorąc – wycofania się ludzi ze sceny politycznej, lecz penetracji systemu politycznego przez symboliczną politykę mobilizacji wokół pojedynczego problemu” [Castells 2008: 374].

² W dalszej części rozważań teoretycznych Castells napisał: „Topologia wyznaczona przez sieci wykazuje, że dystans (lub intensywność i częstość interakcji) między dwoma punktami (lub pozycjami społecznymi) jest krótszy (lub częstszy czy intensywny), jeśli oba punkty są węzłami w sieci, niż gdyby nie należały do tej samej sieci. Zarazem, przepływ między węzłami wewnątrz danej sieci nie oddziela żaden dystans lub jest to ten sam dystans. A zatem dystans (fizyczny, społeczny, ekonomiczny, polityczny, kulturowy) dla każdego punktu lub pozycji przyjmuje wartość zera (dla każdego węzła w tej samej sieci) lub nieskończoności (dla każdego punktu na zewnątrz sieci). Włączanie-wyłączanie w sieci i architektura związków między sieciami, rozgrywające się dzięki działającym z szybkością światła technologiom informacji, konfigurują procesy i funkcje przeważające w naszych społeczeństwach. Sieci są strukturami otwartymi, zdolnymi do rozprzestrzeniania się bez ograniczeń integrującymi nowe węzły tak długo, jak są w stanie podzielać te same kody komunikacyjne (np. wartości lub cele działania). Oparta na sieci struktura społeczna jest wysoce dynamicznym, otwartym systemem podatnym na innowacje bez narażania na szwank swej równowagi. Sieci są odpowiednimi instrumentami dla [...] wspólnot politycznych nastawionych na natychmiastowe przetwarzanie nowych wartości i nastrojów społecznych” [Castells 2007: 468].

trzech wymiarów: rodzaju uczestników, funkcji sieci oraz struktury sieci. W dalszej części artykułu będę nawiązywał do pierwszego, a także ostatniego wymiaru³.

Jak już napisałem we wstępie niniejszych rozważań, sieciowość jest charakterystyczna przede wszystkim dla ruchów społecznych. Jednak w związku z tym, że każdy ruch polityczny jest bardziej rozwiniętą formą ruchu społecznego [Olszewski 2015: 49–50], wspomniana sieciowość może zostać także wykorzystana w tym pierwszym wypadku. Ruch polityczny jest związany z rozwojem stanu świadomości uczestników ruchu społecznego i gotowością przejścia od działań spontanicznych i nieformalnych na rzecz działalności zinstytucjonalizowanej. Wyodrębnianie się ruchu politycznego może być rozpatrywane jako proces posiadający określone sekwencje czasowe. Jednak tranzycja i powstanie ruchu politycznego nie oznacza powstania nowej struktury oderwanej od poprzedniej, ponieważ ruch polityczny pozostaje nadal ruchem społecznym. W związku z powyższym za Edwardem Olszewskim można stwierdzić, że każdy ruch polityczny jest ruchem społecznym, jednak nie każdy ruch społeczny jest ruchem politycznym⁴. Do powyższego twierdzenia nawiązali także cytowani już D. Della Porta i M. Diani, którzy dodatkowo zarezerwowali proces tranzycji dla partii Zielonych⁵. Powstanie partii politycznych Zielonych było poprzedzone wprowadzeniem idei ochrony środowiska naturalnego do debaty publicznej, mobilizacji grup i organizacji społecznych wokół powyższej idei oraz integracji wielu środowisk: ekologicznych, feministycznych, pacyfistycznych, wolnościowych, anarchistycznych, neomarksistowskich, antyfaszystowskich [Ziętara 2016]. Jednocześnie wyjaśniam, że pojęciem ruchu Zielonych posługuję się w znaczeniu ruchu politycznego, natomiast terminem ruchu ekologicznego jako egzemplifikacją ruchu społecznego.

Celem niniejszego artykułu jest dokonanie analizy struktur europejskiego ruchu Zielonych. Przyjęto następujące założenia: po pierwsze, struktury ruchu Zielonych są zbliżone do pozostałych ruchów politycznych; po drugie, potencjał polityczny

³ Jednocześnie chciałbym nadmienić, że szeroko wykorzystywane w literaturze przedmiotu zarządzanie wielopoziomowe oraz analiza organizacji wielopoziomowych w kontekście partii politycznych w niniejszym artykule zostały odrzucone, ponieważ koncentrują się przede wszystkim na działalności partii politycznych na wielu poziomach: lokalnym, regionalnym, krajowym i ponadnarodowym. Tymczasem analiza sieciowa może w większym stopniu odzwierciedlić strukturę ruchu politycznego jako ruchu społecznego. Na temat analizy partii politycznych jako organizacji wielopoziomowych zob. szerzej: Kowska-Gąstoł 2014: 59–7.

⁴ Powyższe twierdzenie można zapisać w postaci $(\forall RP \in RS) \wedge (\sim \forall RS \in RP)$, gdzie RP to ruch polityczny, a RS oznacza ruch społeczny. Tymczasem Eugeniusz Ponczek etap tranzycji ruchu społecznego w ruch polityczny określił mianem ruchu społeczno-politycznego: „ruch społeczny, nabierając cech politycznych, staje się ruchem społeczno-politycznym, a w skutek dalszej jego polityzacji – politycznym” [Ponczek 2015: 79]. W mojej ocenie różnica jest związana z linearnym potraktowaniem procesu tranzycji przez Autora. Jednocześnie E. Ponczek odrzucił powyższe twierdzenie na rzecz stwierdzenia, że nie każdy ruch polityczny jest ruchem społecznym ($\forall RP \in RS$), a ruchy społeczne i polityczne mają odrębną tożsamość. W niniejszym artykule za obowiązujące przyjąłem twierdzenie Edwarda Olszewskiego.

⁵ Donatella Della Porta i Mario Diani [2009: 30] napisali, iż: „w pewnych ściśle określonych okolicznościach niektóre partie polityczne mogą uważać się za część ruchu społecznego i uzyskać akceptację ze strony innych jego uczestników oraz opinii publicznej. Taka sytuacja jest raczej wyjątkiem niż regułą i ogranicza się do partii, których korzenie sięgają ruchów społecznych, na przykład partii Zielonych”.

europejskiego ruchu Zielonych jest na średnim poziomie poparcia wyborczego na poziomie krajowym i europejskim.

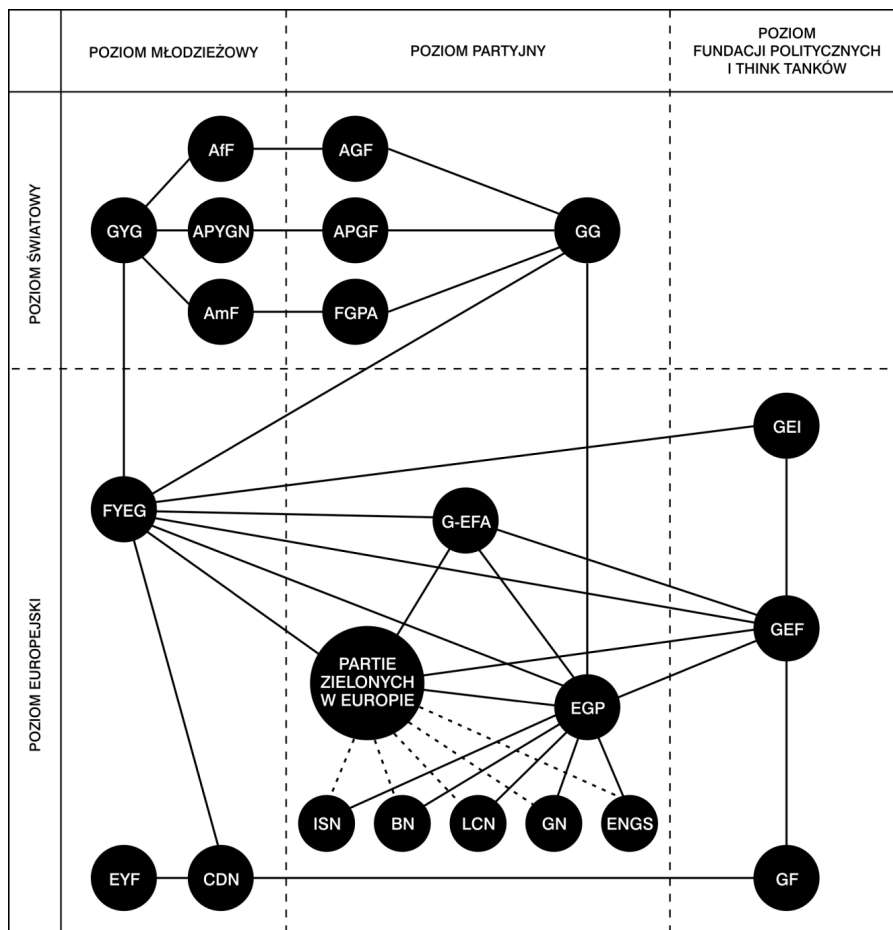
STRUKTURY EUROPEJSKIEGO RUCHU ZIELONYCH

Na współczesny ruch Zielonych i ruch ekologiczny składają się podmioty instytucjonalne (partie Zielonych, organizacje społeczne Zielonych, organizacje wpływu: think tanki i fundacje polityczne) oraz grupy i organizacje nacisku. Ruchy Zielonych i ekologiczne funkcjonują w dwóch wymiarach: realnym oraz wirtualnym, które wzajemnie się przenikają. W związku z tym, że niniejszy artykuł dotyczy struktur europejskiego ruchu Zielonych, w dalszej części nawiążę do tych organizacji, które funkcjonują w wymiarze ponadnarodowym i tworzą sieci ruchu Zielonych.

Europejski ruch Zielonych składa się z czterech podstawowych elementów. Po pierwsze, na poziomie ponadnarodowym funkcjonuje Europejska Partia Zielonych (*European Green Party* – EGP) – w jej skład wchodzi zarówno partie polityczne, jak i osoby fizyczne pełniące stanowisko parlamentarzysty Parlamentu Europejskiego (PE). Po drugie, członkowie Grupy Zielonych w Parlamencie Europejskim (*The Green Group in the European Parliament* – GGEP); w przypadku analizowanego ruchu jest to grupa Zielonych współtworząca w PE sojusz z Wolnym Przymierzem Europejskim (*European Free Alliance* – EFA) w ramach wspólnej grupy politycznej Zieloni – Wolne Przymierze Europejskie (*Greens-European Free Alliance* – GEFA). Grupa jest autonomiczna w stosunku do EGP, jednak ze względu na udział członków GGEP w strukturze EGP obie sieci nakładają się i wzmacniają. Po trzecie, poziom instytucjonalny ruchu przewiduje funkcjonowanie Europejskiej Młodzieżówki Zielonych (*Federation of Young European Greens* – FYEG) zrzeszającej organizacje młodzieżowe z państw europejskich. Po czwarte, na poziomie europejskim funkcjonuje Europejska Fundacja Zielonych (*Green European Foundation* – GEF) jako przykład think tanku powiązanego z partią polityczną. Wymiar organizacyjny europejskiego ruchu politycznego Zielonych jest wpisany w struktury ruchu Zielonych na poziomie globalnym (patrz rycina 1).

Statut Europejskiej Partii Zielonych przyjęty przez Radę EGP w Paryżu 12 listopada 2011 roku przewiduje cztery rodzaje członkostwa w partii. Według art. 4.3.1 statutu pełnoprawne członkostwo zostało zarezerwowane dla partii politycznych z Europy, które wypełniają kryteria przedstawione w Księdze Przepisów EGP (*Rule Book of the European Green Party*) i zostały przyjęte w skład organizacji przez Radę EGP⁶. Członkostwo dla partii-kandydatów (*candidate member*) zarezerwowano dla partii spełniających kryteria członkostwa pełnoprawnego, jednak nałożono na nie

⁶ Art. 1.5 statutu EGP doprecyzowuje obszar Europy do państw przynależnych do Rady Europy, natomiast art. 2.1 Księgi Przepisów zobowiązuje partie członkowskie do promowania polityki Zielonych, definiowanej jako ekologiczna, społeczna, demokratyczna i progresywna. Członkowie EGP muszą akceptować zasady przedstawione w Zielonej Księdze EGP (*The Green Charter of the European Green Party*) oraz Karcie Międzynarodówki Zielonych (*The Global Greens Charter*), statut oraz Księgę Przepisów EGP,

Rycina 1. Struktura organizacyjna ruchu Zielonych.

AGF – Afrykańska Federacja Zielonych (*The African Greens Federation*); AfF – Afrykańska Młodzieżówka Zielonych (*African Federation*); AmF – Amerykańska Młodzieżówka Zielonych (*American Federation*); APGF – Federacja Zielonych Azji i Pacyfiku (*The Asia-Pacific Green Federation*); APYGN – Młodzieżówka Zielonych Azji i Pacyfiku (*Asia-Pacific Young Greens Network*); BN – Sieć Bałkańska (*Balkan Network*); CDN – Sieć Współpracy i Rozwoju (*Cooperation and Development Network*); EGP – Europejska Partia Zielonych (*European Green Party*); ENGS – Europejska Zielona Sieć Seniorów (*European Network of Green Seniors*); EYF – Europejska Fundacja Młodych (*European Youth Foundation*); FGPA – Amerykańska Federacja Partii Zielonych (*The Federation of Green Parties of the Americas*); FYEG – Europejska Młodzieżówka Zielonych (*Federation of Young European Greens*); GEF – Europejska Fundacja Zielonych (*European Green Foundation*); GEFA – Zieloni/Wolne Przymierze Europejskie (*Greens-European Free Alliance*); GEI – Instytut Ekonomiczny Zielonych (*Green Economics Institute*); GF – Zielone Forum (*Green Forum Foundation*); GG – Międzynarodówka Zielonych (*Global Greens*); GN – Sieć Gender (*Gender Network*); GYG – Młodzieżówka Zielonych (*Global Young Greens*); ISN – Sieć Zielonych Sympatyków (*Individual Supporters Network*); LCN – Sieć Radnych (*Local Councillors Network*).

Źródło: Opracowanie własne.

przestrzegać zasadę parytetu płci w organach partyjnych oraz uczestniczyć w pracach organów statutowych EGP (*Statutes of the European Green Party*).

okres przejściowy (kandydacki) trwający dwa lata. Dopiero po upływie tego okresu może nastąpić zmiana statusu na członkostwo pełnoprawne (art. 4.3.2 statutu). Członkostwo stowarzyszone przeznaczono dla partii aspirujących do wspólnoty europejskich Zielonych, partii politycznych z państw graniczących geograficznie z Europą oraz dla organizacji pozarządowych, ruchów, grup, które nie są partiami ze względu na specyficzną sytuację polityczną w poszczególnych państwach (art. 4.3.3 statutu). Dodatkową kategorię członkostwa w EGP zarezerwowano dla parlamentarzystów zasiadających w Parlamencie Europejskim, będących jednocześnie członkami GGEP i reprezentujących partie polityczne posiadające jeden z trzech wyżej wymienionych statusów (pełnoprawny, kandydacki, stowarzyszony). Ponadto członkostwo w EGP mogą uzyskać parlamentarzyści PE z partii spoza EGP, jednak w takich przypadkach decyzję musi podjąć Rada EGP (art. 4.3.4 statutu) [Statutes of the European Green Party]. W listopadzie 2014 r. status członka pełnoprawnego posiadało 39 partii politycznych z 34 państw europejskich (Belgia, Bułgaria, Holandia, Węgry i Wielka Brytania były reprezentowane przez dwie partie polityczne), w tym z 27 państw Unii Europejskiej (w EGP nie jest jedynie reprezentowana Litwa). Po trzy partie polityczne posiadają status członków kandydatów i stowarzyszonych. Ponadto w skład EGP wchodzi 41 parlamentarzystów PE reprezentujących 15 państw UE (najwięcej z Niemiec – 11, Francji – 6, Szwecji – 4, Austrii i Wielkiej Brytanii – po 3 oraz z Belgii, Hiszpanii, Holandii i Węgier – po 2) oraz 17 partii politycznych (14 członków EGP) oraz jednego niezależnego. Z Belgii, Hiszpanii i Węgier parlamentarzyści reprezentują odrębne partie polityczne (patrz szerzej tabela 1).

Tabela 1. Członkowie Europejskiej Partii Zielonych¹

Państwo	Partia polityczna	Parlamentarzysta Parlamentu Europejskiego	Status	Rok przyjęcia
Albania	Partia e Gjëlber		Pełnoprawny	2008
Andora	Verds d'Andorra		Pełnoprawny	1993
Austria	Die Grünen		Pełnoprawny	1993
	Die Grünen	Ulrike Lunacek	Parlamentarny	2014
	Die Grünen	Michel Reimon	Parlamentarny	2014
Austria	Die Grünen	Monika Vana	Parlamentarny	2014
Azerbejdżan	Azarbaycan Yaşillar Partiyasi		Stowarzyszony	2012
Belgia	Ecolo		Pełnoprawny	1993
	Groen		Pełnoprawny	1993
	Ecolo	Philippe Lamberts	Parlamentarny	2014
	Groen	Bart Staes	Parlamentarny	2014
Białoruś	Bielaruskaja Partija „Zialonye”		Stowarzyszony	2013
Bułgaria	Zelena Partija Bulgaria		Pełnoprawny	1993
	Zelenite		Pełnoprawny	2013
Chorwacja	ORaH		Kandydat	2014
	ORaH	Davor Škrlec	Parlamentarny	2014
Cypr	Cyprus Green Party		Pełnoprawny	1998
Czechy	Strana Zelených		Pełnoprawny	1997

Państwo	Partia polityczna	Parlamentarzysta Parlamentu Europejskiego	Status	Rok przyjęcia
Dania	Socialistisk Folkeparti		Pełnoprawny	2014
	Socialistisk Folkeparti	Margrete Auken	Parlamentarny	2014
Estonia	Eestima Rohelised		Pełnoprawny	1993
	Niezalezny	Indrek Tarand	Parlamentarny	2014
Finlandia	Vihreät – De Gröna		Pełnoprawny	1993
	Vihreät – De Gröna	Heidi Hautala	Parlamentarny	2014
Francja	Europe Ecologie-Les Verts		Pełnoprawny	1993
	Europe Ecologie-Les Verts	José Boré	Parlamentarny	2014
	Europe Ecologie-Les Verts	Karima Delli	Parlamentarny	2014
	Europe Ecologie-Les Verts	Pascal Durand	Parlamentarny	2014
	Europe Ecologie-Les Verts	Yannick Jadot	Parlamentarny	2014
	Europe Ecologie-Les Verts	Eva Joly	Parlamentarny	2014
	Europe Ecologie-Les Verts	Michèle Rivasi	Parlamentarny	2014
Grecja	Oicologoi-Prasinoi		Pełnoprawny	1994
Gruzja	Sakartvelo' s mtsvaneta partia		Pełnoprawny	1993
Hiszpania	Iniciativa per Catalunya Verds		Pełnoprawny	2006
	EQUO		Kandydat	2013
	Iniciativa per Catalunya Verds	Ernest Urtasun	Parlamentarny	2014
	EQUO	Florent Marcellesi	Parlamentarny	2014
Holandia	GroenLinks		Pełnoprawny	1993
	De Groenen		Pełnoprawny	1993
	GroenLinks	Bas Eickhort	Parlamentarny	2014
	GroenLinks	Judith Sargentini	Parlamentarny	2014
Irlandia	Comhaontas Glas		Pełnoprawny	1993
Luksemburg	Déi Gréng		Pełnoprawny	1993
	Déi Gréng	Claude Turmes	Parlamentarny	2014
Łotwa	Latvijas Zala Partija		Pełnoprawny	1993
Malta	Alternattiva Demokratika		Pełnoprawny	1993
Moldawia	Partidul Verde Ecologist		Pełnoprawny	2008
Niemcy	Bündnis 90/Die Grünen		Pełnoprawny	1993
	Bündnis 90/Die Grünen	Jan Philip Albrecht	Parlamentarny	2014
	Bündnis 90/Die Grünen	Reinhard Bütikofer	Parlamentarny	2014
	Bündnis 90/Die Grünen	Michael Cramer	Parlamentarny	2014
	Bündnis 90/Die Grünen	Sven Giegold	Parlamentarny	2014
	Bündnis 90/Die Grünen	Rebecca Harms	Parlamentarny	2014
	Bündnis 90/Die Grünen	Martin Häusling	Parlamentarny	2014
	Bündnis 90/Die Grünen	Maria Heubuch	Parlamentarny	2014
	Bündnis 90/Die Grünen	Barbara Lochbihler	Parlamentarny	2014
	Bündnis 90/Die Grünen	Ska Keller	Parlamentarny	2014
	Bündnis 90/Die Grünen	Terry Reintke	Parlamentarny	2014
Bündnis 90/Die Grünen	Helga Trüpel	Parlamentarny	2014	
Norwegia	Miljøpartiet De Grønne		Pełnoprawny	1993
Polska	Zieloni		Pełnoprawny	2005
Portugalia	Partido Ecologista – Os Verdes		Pełnoprawny	1993
Rosja	Zelenaya Alternativa/GROZA		Pełnoprawny	1995
	Зеленая Россия/Green Russia		Stowarzyszony	2012
Rumunia	Partidul Verde		Pełnoprawny	1999
Słowacja	Strana Zelenyh		Pełnoprawny	1995

Państwo	Partia polityczna	Parlamentarzysta Parlamentu Europejskiego	Status	Rok przyjęcia
Słowenia	Stranka mladih – Zeleni Evrope		Pełnoprawny	2006
	Party Verjamem	Igor Šoltes	Parlamentarny	2014
Szwajcaria	Grüne/Les Verts/Verdi		Pełnoprawny	1993
Szwecja	Miljöpartiet de gröna		Pełnoprawny	1993
	Miljöpartiet de gröna	Max Andersson	Parlamentarny	2014
	Miljöpartiet de gröna	Bodil Ceballos	Parlamentarny	2014
	Miljöpartiet de gröna	Linnea Engström	Parlamentarny	2014
	Miljöpartiet de gröna	Peter Eriksson	Parlamentarny	2014
Turcja	Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi		Kandydat	2012
Ukraina	Partija Zelenykh Ukrainy		Pełnoprawny	1993
Węgry	Lehet Más a Politika		Pełnoprawny	2011
	Zöld Baloldal		Pełnoprawny	1993
	Lehet Más a Politika	Tamas Meszevics	Parlamentarny	2014
	Párbeszéd Magyarorszáért	Benedek Jávor	Parlamentarny	2014
Wielka Brytania	Green Party of England and Wales		Pełnoprawny	1993
	Scottish Green Party		Pełnoprawny	1994
	Green Party of England and Wales	Jean Lambert	Parlamentarny	2014
	Green Party of England and Wales	Molly Scott Cato	Parlamentarny	2014
	Green Party of England and Wales	Keith Taylor	Parlamentarny	2014
Włochy	Federazione dei Verdi		Pełnoprawny	1993

¹ Stan na 9 listopada 2014 r.

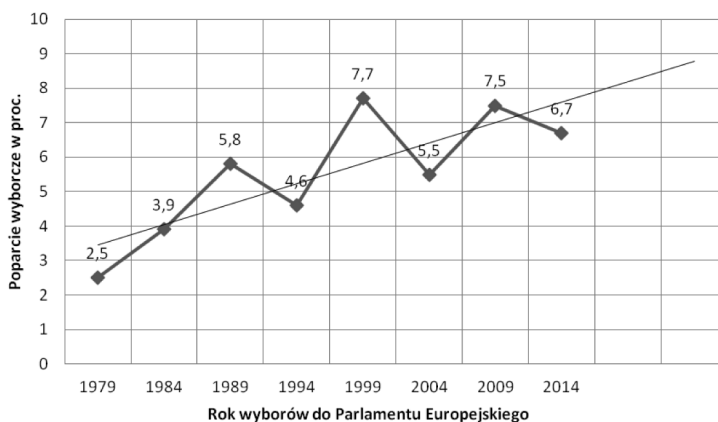
Źródło: *Rule Book of the European Green Party*, uzupełniony w Stambule 9 listopada 2014, s. 34–36.

Europejska Partia Zielonych należy do jednej z czterech europejskich partii politycznych, które posiadają partie członkowskie z wszystkich lub prawie wszystkich (27) państw Unii Europejskiej. Pełne reprezentacje posiadają Partia Europejskich Socjalistów (PES) oraz Porozumienie Liberalów i Demokratów na rzecz Europy (ALDE), natomiast EGP oraz Europejska Partia Ludowa (EPP) mają przedstawicieli w 27 państwach członkowskich. Zieloni zajmują także wysokie miejsce pod względem liczby partii członkowskich. W 2014 roku taki status posiadało 45 partii politycznych, co sytuowało Zielonych za EPP (75 partii politycznych), PES (58) i ALDE (57). Taka liczba partii tworzy bardzo rozbudowaną sieć wzajemnych relacji⁷. Dodatkowym wzmocnieniem sieciowości Zielonych jest ich współpraca w Parlamencie Europejskim z EFA i utworzenie wspólnej grupy politycznej GEFA. W skład EFA wchodzi 45 partii politycznych reprezentujących regiony z 18 państw europejskich. Zważywszy na fakt, że zarówno EPP, PES oraz ALDE samodzielnie zrzeszają grupy polityczne w Parlamencie Europejskim, Zieloni wspólnie z EFA tworzą najbardziej rozbudowaną sieć europejskich partii politycznych. W skład GEFA wchodzi 75 partii z państw Unii Europejskiej (31 partii Zielonych i 44 z EFA), EPP jest reprezentowane przez 54 partie członkowskie, w skład ALDE wchodzi

⁷ Jeśli macierz $n \times m$, to w przypadku EPP sieć jest złożona z 5550 relacji dwukierunkowych, PES – 3306, ALDE – 3192, a EGP – 1980. Uwzględniłem wszystkie partie członkowskie.

40 partii, a grupa socjaldemokratów zrzeszonych w Postępowym Sojuszu Socjalistów i Demokratów (S&D) obejmuje 35 partii z państw UE⁸. Jednak tak rozbudowa sieć Zielonych nie przekłada się na uzyskiwane poparcie wyborcze na poziomie europejskim. W dotychczasowych wyborach do Parlamentu Europejskiego poparcie dla Zielonych (startujących samodzielnie lub w koalicji) wahało się w przedziale 2,5–7,7%. W związku z tym, że poparcie społeczne nie przekraczało 15%, należy je określić jako małe⁹, chociaż stabilne, z wzrostową linią trendu w najbliższych wyborach (patrz wykres 1). Wolfgang Rüdig [1996: 254] stwierdził, że partie Zielonych stosunkowo szybko, bo w ciągu czterech pierwszych wyborów do Parlamentu Europejskiego, wykorzystały szansę promocji swoich wartości i stały się stałym elementem europejskiego systemu politycznego¹⁰.

Wykres 1. Poparcie wyborcze Zielonych w wyborach do Parlamentu Europejskiego w latach 1979–2014 oraz prognozowana liniowa linia trendu.

1979 – 2,5% (koalicja z Techniczną Grupą Niezależnych – *Technical Group of Independents*); 1984 – 3,9% (koalicja z *Rainbow*); 1989 – 5,8%; 1994 – 4,6%; 1999 – 7,7% (koalicja z EFA); 2004 – 5,5% (koalicja z EFA); 2009 – 7,5% (koalicja z EFA); 2014 – 6,7% (koalicja z EFA).

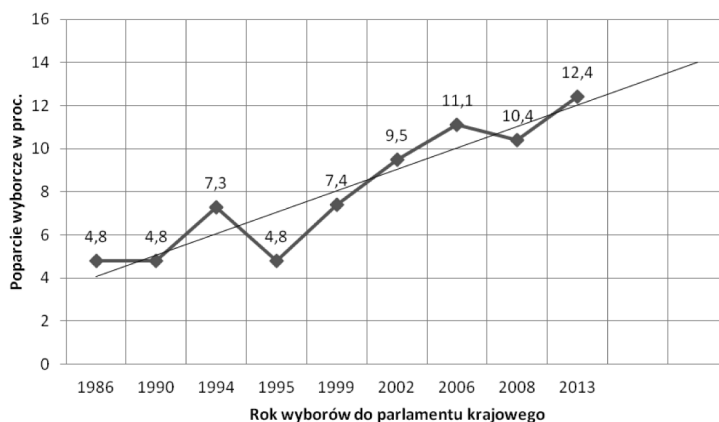
Źródło: <http://www.parties-and-elections.eu.eu2.html> (dostęp: 29.12.2015).

⁸ Jeśli macierz $n \times m$, to w przypadku EGP sieć jest złożona z 5550 relacji dwukierunkowych, EPP – 2862, ALDE – 1560, a S&D – 1190. Uwzględniłem partie członkowskie z państw Unii Europejskiej.

⁹ W niniejszym artykule przyjąłem przedziały poparcia na poziomie 15% i 30% zaproponowane przez Andrzeja Antoszewskiego i Ryszarda Herbuta [1995: 84], gdzie $x < 15\%$ = partie małe, $30\% > x > 15\%$ = partie średnie, $x > 30\%$ = partie duże. Powyższą propozycję wprowadzono do analizy europejskiego ruchu socjaldemokratycznego, niemniej stosując powyższą propozycję, można porównać partie Zielonych na tle pozostałych ruchów politycznych.

¹⁰ Elizabeth Bomberg [1998: 87] podkreśliła, że już wybory do PE w 1984 r. stanowiły istotną cezurę dla europejskiego ruchu Zielonych. Przed wyborami podjęto szerszą współpracę między partiami z Belgii, Francji, Holandii, Luksemburga, Niemiec i Wielkiej Brytanii, co doprowadziło do przyjęcia wspólnego manifestu wyborczego (Deklaracja Paryska) oraz profesjonalizacji kampanii wyborczej.

Wyższe poparcie uzyskują partie Zielonych w poszczególnych państwach, jednak wciąż na małym poziomie. Najwyższe poparcie uzyskali austriacy Zieloni (Die Grünen) w wyborach do parlamentu w 2013 roku – 12,4% (patrz wykres 2). Zieloni z Luksemburga (Déi Gréng) otrzymali najwyższe poparcie wyborcze w 2009 roku – 11,7%, natomiast trzeci wynik wśród historycznych partii Zielonych uzyskali Zieloni z Niemiec (Die Grünen) w 2009 roku – 10,7%. Pozostałe partie Zielonych, startując samodzielnie, nie przekroczyły 10-procentowego poparcia wyborczego, natomiast na podkreślenie zasługuje także wynik duńskiej Socjalistycznej Partii Ludowej (Socialistisk Folkeparti), która w latach 80. ubiegłego wieku regularnie przekraczała poparcie 10-procentowe, w 1987 roku uzyskała nawet 14,7%. Jednak jest to najmłodszy członek Europejskiej Partii Zielonych, przyjęty do organizacji w 2014 roku, dlatego wcześniejsze wyniki wyborcze trudno zaliczać jako poparcie dla Zielonych. Do pozostałych partii Zielonych, które uzyskują poparcie do 10% w wyborach krajowych, należą partie z Belgii, Finlandii, Francji, Holandii, Szwajcarii, Szwecji i Węgier¹¹.

Wykres 2. Poparcie wyborcze dla Zielonych z Austrii (Die Grünen) z największym jednorazowym poparciem w wyborach krajowych w latach 1986–2013 oraz prognozowana liniowa linia trendu.

Źródło: <http://www.parties-and-elections.eu.eu/austria2.html> (dostęp: 29.12.2015).

Jednocześnie wyniki wyborcze Zielonych w XX wieku zakwestionowały twierdzenie sformułowane na początku politycznej działalności Zielonych zakładające, że partie te są dla wyborców partiami „drugiego wyboru” (*second order*). Wyborcy, dostrzegając znaczenie poszczególnych wyborów, przedkładali wybory krajowe nad

¹¹ Średnie poparcie wyborcze dla partii w wybranych państwach Europy wynosi: Austria – 8,0%; Belgia – 4,1%; Dania – 9,1%; Finlandia – 6,5%; Francja – 4,8%; Holandia – 5,1%; Luksemburg – 10,7%; Niemcy – 7,0%; Szwajcaria – 5,1%; Szwecja – 4,6%; Węgry – 6,4%. Obliczenia własne na podstawie <http://www.parties-and-elections.eu> (dostęp: 29.12.2015).

europejskie i lokalne [Rootes 1995: 240]. W wyborach do parlamentów krajowych głosowano na partie pierwszego wyboru, natomiast w wyborach do pozostałych parlamentów w większym stopniu na partie drugiego wyboru. W ten sposób Zieloni byli niereprezentowani w parlamentach krajowych, natomiast posiadali nadreprezentację w pozostałych parlamentach. Tymczasem w XX wieku Zieloni uzyskiwali poparcie w wyborach do PE na poziomie zbliżonym do wyborów krajowych. Aktualnie jednak występuje znacząca dysproporcja pomiędzy państwami europejskimi w zakresie potencjału politycznego poszczególnych partii – Zieloni z Europy Zachodniej uzyskują poparcie wyborcze umożliwiające wejście do parlamentów krajowych, podczas gdy partie z Europy Środkowej praktycznie są nieobecne w parlamentach krajowych (poza Węgrami).

W ramach EGP funkcjonują dodatkowo sieci, które przyczyniają się do wzmocnienia relacji pomiędzy poszczególnymi węzłami (partiami politycznymi). Sieć Bałkańska (*The Balkan Network of the European Green Party – BN*) koordynuje działania partii Zielonych i organizacji młodzieżowych z Albanii, Bułgarii, Chorwacji, Grecji, Rumunii, Turcji, a także z Bośni i Hercegowiny, Kosowa, Macedonii i Serbii [Green Balkans Newsletter]. Należy podkreślić znaczenie tego typu wspólnych przedsięwzięć, które przyczyniają się do rozwoju ruchu Zielonych w nowych państwach europejskich. Sieć Bałkańska spełnia funkcję kreacyjną oraz monitorującą dla nowo powstających partii. Sieć jest wspierana przez przedstawicieli FYEG, GEF oraz oddziały bałkańskie niemieckiej Fundacji Heinricha Bölla (*Heinrich Böll Stiftung – HBS*) współpracującą z niemieckimi Zielonymi. To nie jedyny przykład wewnętrznego wzmocnienia poszczególnych węzłów, ponieważ EGP uczestniczy w innych sieciach o charakterze regionalnym (Międzynarodówka Zielonych – *Global Green – GG*) lub zawodowo-społecznym (np. Europejska Zielona Sieć Seniorów – *European Network of Green Seniors – ENGS*, w której współdziałają partie Zielonych z Europy Zachodniej¹²).

Drugim elementem nakładania i wzmacniania sieci jest udział partii Zielonych w Międzynarodówce Zielonych. Organizacja ma charakter federacyjny i składa się z czterech organizacji działających w ramach poszczególnych kontynentów: Afrykańska Federacja Zielonych (*The African Greens Federation – AGF*), Amerykańska Federacja Partii Zielonych (*The Federation of Green Parties of the Americas – FGPA*), Federacja Zielonych Azji i Pacyfiku (*The Asia-Pacific Green Federation – APGF*) oraz wspomniana już EGP. W skład AGF wchodzi 15 partii afrykańskich, w ramach FGPA współpracuje 13 partii Zielonych, a APGF zrzesza 12 podmiotów politycznych. Działalność Międzynarodówki stwarza szanse do współpracy w ramach ruchu politycznego, wypracowania wspólnych stanowisk i dokumentów programowych oraz podejmowania wspólnych kampanii i projektów w wymiarze globalnym¹³. Ponadto

¹² W ramach sieci współpracują partie z Austrii, Belgii, Finlandii, Holandii, Luksemburga, Niemiec i Wielkiej Brytanii [<https://europeangreens.eu/engs>] (dostęp: 8.01.2015).

¹³ <https://www.globalgreens.org/federations> (dostęp: 30.12.2015).

w ramach GG funkcjonuje organizacja młodzieżowa (*Global Young Greens – GYG*), która jednocześnie koordynuje działalność organizacji młodzieżowych powiązanych z poszczególnymi federacjami. W skład Europejskiej Młodzieżówki Zielonych wchodzi 39 europejskich organizacji młodzieżowych i jedna sieć regionalna obejmująca 23 organizacje młodzieżowe z Europy Środkowo-Wschodniej, w tym 12 działających samodzielnie w FYEG (patrz tabela 2). Powyższe rozwiązanie stanowi przykład celowego wzmocnienia sieciowości ruchu Zielonych. Poszczególne organizacje młodzieżowe posiadają członkostwo bezpośrednie w FYEG, a jednocześnie współdziałając w ramach Sieci Współpracy i Rozwoju (*Cooperation and Development Network – CDN*), która jest obserwatorem w FYEG, partie te mają dodatkowe członkostwo pośrednie. W ten sposób organizacje młodzieżowe z Francji, Niemiec oraz Europy Środkowo-Wschodniej posiadają podwójne członkostwo w FYEG.

Tabela 2. Organizacje młodzieżowe wchodzące w skład Europejskiej Młodzieżówki Zielonych

Państwo	Nazwa organizacji młodzieżowej	Status
Albania	Te Rinjte e Gjelber	Pełnoprawny
Andora	Juventut D'Esquerra Verda	Pełnoprawny
Armenia	Association for Sustainable Human Development – Youth	Pełnoprawny+ CDN
Austria	Platform Grünalternativer Jugendorganisationen	Obserwator
	Junge Grüne	Pełnoprawny
Azerbejdżan	Azarbaycan Yaşillar Partiyasi Ganc Yaşillar Təşkilati	Kandydat + CDN
Belgia	Flemish Young Greens, Jong Groen	Pełnoprawny
	EcoloJ	Pełnoprawny
Białoruś	Пакалекіе Зеленых	Kandydat
Bułgaria	Млади Зелени	Pełnoprawny+ CDN
Cypr	Young Cyprus Greens	Pełnoprawny+ CDN
Czechy	Mladi Zeleni	Pełnoprawny
Finlandia	Vihreiden nuorten ja opiskelijoiden liito	Pełnoprawny
Francja	Les Jeunes Ecologistes	Pełnoprawny
Grecja	Neoi Prasinoi, Νέοι Πράσινοι	Pełnoprawny
Gruzja	Saqar Tvelos Axalgazrda Mwvaneebi	Pełnoprawny+ CDN
Hiszpania	Red Equo Joven	Pełnoprawny
	Joves d'Esquerra Verda	Pełnoprawny
Holandia	GroenLinkse Jongerenorganisatie	Pełnoprawny
Irlandia	Oige Ghlas, Young Greens	Obserwator
Luksemburg	Dei Jonk Greng	Pełnoprawny
Macedonia	Youth of the Ecologists Movement	Obserwator + CDN
Malta	Alternattiva Demokratika Zghazagh	Pełnoprawny
Niemcy	Grüne Jugend	Pełnoprawny+ CDN
Norwegia	Grønn Ungdom	Pełnoprawny
Polska	Ostra Zieleń	Pełnoprawny
Portugalia	Ecolo Jovem „Os Verdes”	Pełnoprawny
Serbia	Zelena Omladina Srbije	Pełnoprawny+ CDN
Serbia/ Europa Środkowo-Wschodnia	Cooperation and Development Network (CDN)	Obserwator
Słowacja	Mladi Zeleni	Obserwator + CDN
Słowenia	Gibanje Slovenske Mladine	Obserwator + CDN

Państwo	Nazwa organizacji młodzieżowej	Status
Szwajcaria	Junge Grüne Schweiz/Jeunes Vert-e-s Suisses/Giovani Verdi Svizzera	Pełnoprawny
Szwecja	Grön Ungdom	Pełnoprawny
Turcja	Genc Yesiller	Pełnoprawny+CDN
Ukraina	Green Youth of Ukraine, Зелена Молодь Чкраїни	Pełnoprawny+CDN
Węgry	Zöld Szabadegyetem Egyesület	Pełnoprawny
Wielka Brytania	Scottish Young Greens	Pełnoprawny
	Young Greens of England and Wales	Pełnoprawny
Włochy	South Tyrol Young Greens	Pełnoprawny
	Giovani Verdi	Obserwator

Źródło: <http://www.fyeg.org/who-we-are/member-organizations> (dostęp: 30.12.2015).

Europejska Fundacja Zielonych jest fundacją polityczną działającą na poziomie europejskim w powiązaniu z EGP, jednak zachowującą niezależność organizacyjną. Tak w przypadku GEF, jak i pozostałych europejskich fundacji politycznych, działających na podstawie przepisów europejskich [Rozporządzenie (WE) nr 2004/2003], głównym celem jest działanie na rzecz wzrostu partycypacji obywatelskiej na płaszczyźnie europejskiej oraz rozwój europejskiej przestrzeni publicznej. Każda europejska fundacja polityczna, jako podmiot powiązany ideowo z określonymi europejskimi partiami politycznymi, działa także na rzecz upowszechnienia konkretnych wartości politycznych. W przypadku GEF jest to katalog wartości doktryny Zielonych. Fundacja, wchodząc w zakres sieci europejskiego ruchu Zielonych, współtworzy następną sieć złożoną z 17 organizacji społecznych, think tanków i fundacji politycznych oraz FYEG (patrz tabela 3). Na podkreślenie zasługuje fakt, że w tej sieci praktycznie nie są obecne podmioty z Europy Środkowej (poza Węgrami). Pewnego rodzaju substytutem dla państw z tego regionu może być udział przedstawicieli EGP, FYEG, GGEP w działalności GEF (w ramach organu statutowego Zgromadzenia Ogólnego GEF). Jednak należy przypomnieć, że mamy do czynienia tylko z członkostwem pośrednim. O ile istnienie organizacji młodzieżowej potwierdza obecność ruchu Zielonych w danym państwie w stopniu podstawowym, o tyle występowanie fundacji politycznej oznacza wyższy poziom rozwoju ruchu Zielonych w danym państwie. W państwach, w których ruch Zielonych posiada fundacje polityczne, partie Zielonych stanowią jednocześnie trwałe element krajowych systemów politycznych. W państwach o niewielkim potencjale ruchu Zielonych (niemal cała Europa Środkowa) fundacje krajowe nie są zakładane. Co nie znaczy, że fundacje polityczne nie są obecne w systemie politycznym, ponieważ w wielu przypadkach taką rolę mogą wypełniać oddziały zagraniczne fundacji politycznych¹⁴.

¹⁴ Niemiecka Fundacja Heinricha Bölla utworzyła przedstawicielstwo na Europę Wschodnią w Warszawie w 2002 roku. Celem działalności przedstawicielstwa jest współpraca i wsparcie dla organizacji pozarządowych i projektów promujących prawa człowieka, społeczeństwo obywatelskie, demokratyczne rządy prawa, politykę gender i ekologię [Mohr 2010: 217]. Poza przedstawicielstwem w Warszawie HBS

Tabela 3. Sieć partnerska Europejskiej Fundacji Zielonych

Państwo	Nazwa organizacji młodzieżowej	Status
Austria	Die Grüne-Bildungswerkstatt	Pełnoprawny
Belgia	Oikos	Pełnoprawny
	Etopia	Pełnoprawny
	Federation of Young European Greens	Stowarzyszony
Finlandia	The Green Cultural Association ViSiLi	Pełnoprawny
Francja	Fondation de l'Ecologie Politique	Pełnoprawny
Grecja	The Greek Green Institute	Stowarzyszony
Hiszpania	Nous Horizons Fundacio	Pełnoprawny
	Fundacio Equo	Pełnoprawny
Holandia	Bureau de Helling-Wetenschappelijk Bureau GroenLinks	Pełnoprawny
Irlandia	Green Foundation Ireland	Pełnoprawny
Niemcy	Heinrich Böll Stiftung	Pełnoprawny
Szwecja	COGITO – Green Think Tank	Pełnoprawny
	Green Forum Foundation	Stowarzyszony
Turcja	Yesil Düşünce Derneği/The Green Thought Association	Stowarzyszony
Węgry	EcoPolis-Ökopolisz Alapítvány	Pełnoprawny
Wielka Brytania	Green Economics Institute	Pełnoprawny
Włochy	Fondazione Alexander Langer Stiftung	Pełnoprawny

Źródło: http://gef.eu/partners/?no_cache=1 (dostęp: 4.01.2016).

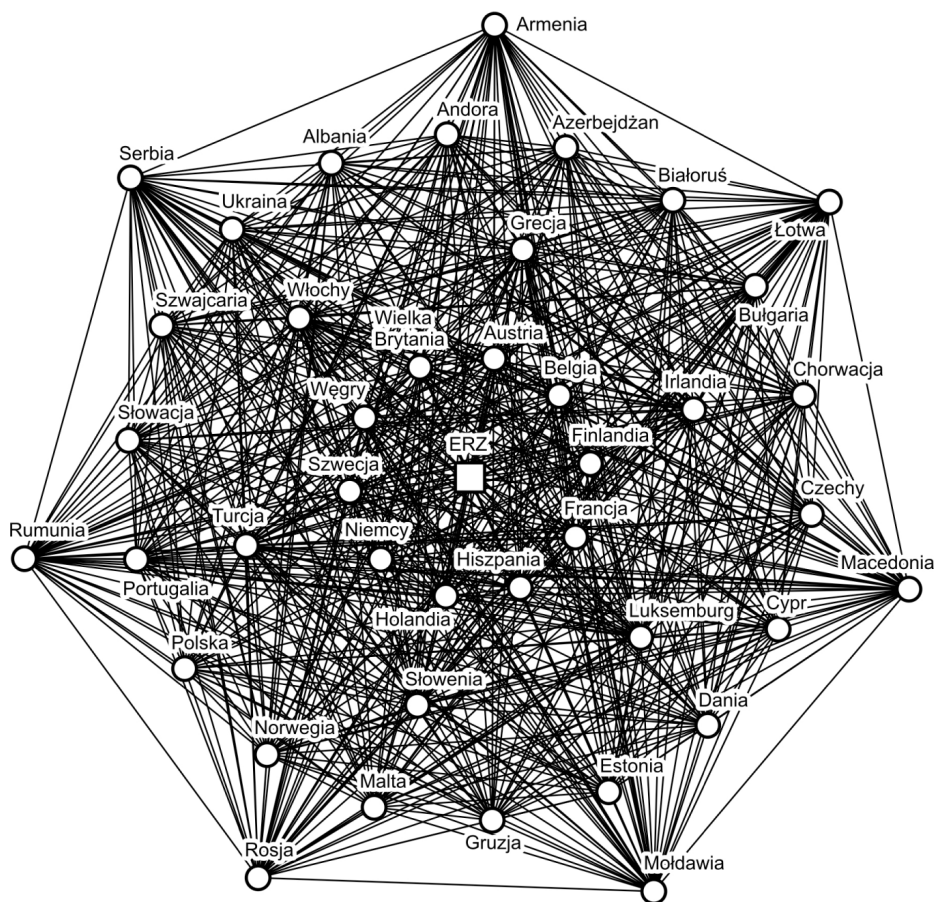
ZAKOŃCZENIE

Struktury europejskiego ruchu Zielonych są złożone z czterech elementów instytucjonalnych: EGP, GGEP (GEFA), FYEG oraz GEF. Tworzą one sieci wzajemnych powiązań. W skład EGP wchodzi 45 partii politycznych oraz dodatkowo wszyscy parlamentarzyści z GGEP. Grupa Zielonych w Parlamencie Europejskim kadencji 2014–2019 liczy 41 reprezentantów. W pracach FYEG uczestniczy 39 krajowych organizacji młodzieżowych oraz jedna organizacja międzynarodowa zrzeszająca 23 organizacje młodzieżowe (w tym 12 współtworzących FYEG). Partnerami GEF jest 17 fundacji politycznych i think tanków oraz dodatkowo FYEG (patrz rycina 1). Sieci wzajemnych powiązań w wielu przypadkach nakładają się na siebie, co wpływa na wzmocnienie poszczególnych węzłów oraz całej struktury sieciowej.

Struktura ruchu Zielonych nie różni się zdecydowanie od struktur pozostałych europejskich ruchów politycznych. W ramach większości europejskich ruchów politycznych występują: po pierwsze, europejskie partie polityczne zrzeszające partie krajowe; po drugie, grupy polityczne w Parlamencie Europejskim; po trzecie, organizacje młodzieżowe oraz po czwarte, europejskie fundacje polityczne. Różnice pomiędzy poszczególnymi europejskimi ruchami politycznymi sprowadzają się do posiadania przedstawicieli w PE lub rodzaju sieci członkowskiej. W tej grupie

posiada także oddziały w innych państwach Europy Środkowo-Wschodniej: w Bośni i Hercegowinie, Czechach, Gruzji, Rosji, Serbii i na Ukrainie [<https://www.boel.de/en>] (dostęp: 8.01.2016).

Zieloni mają jedną z bardziej rozbudowanych struktur sieciowych tworzących wiele węzłów i wzajemnych relacji dwustronnych i wielostronnych. Jednak nie przekłada się to na poziom poparcia społecznego na płaszczyźnie europejskiej i krajowym. Europejski ruch Zielonych jest ruchem politycznym o małym poparciu wyborczym, nieprzekraczającym poziomu 15-procentowego poparcia. Pomimo to musi on być postrzegany jako trwały element współczesnej europejskiej sceny politycznej obok ruchów chrześcijańsko-demokratycznego, socjaldemokratycznego, liberalnego, konserwatywnego czy ludowego. Należy dodatkowo podkreślić zdecydowanie krótszy okres funkcjonowania ruchu Zielonych na scenie politycznej, ponieważ partie Zielonych zaczęły regularnie uczestniczyć w wyborach krajowych i europejskich na przełomie lat 70. i 80. XX wieku.

Rycina 2. Sieciowość europejskiego ruchu Zielonych.

ERZ – europejski ruch Zielonych.

Źródło: Opracowanie własne.

W związku z tym, że europejski ruch Zielonych został zdefiniowany w niniejszym artykule przez pryzmat czterech elementów instytucjonalnych, przyjąłem założenie, że potencjał polityczny w poszczególnych państwach wzrasta wraz z udziałem w poszczególnych elementach sieci. Jeżeli ruch jest reprezentowany przez wszystkie elementy, wówczas został zakończony proces organizacyjnego kształtowania się ruchu Zielonych w danym państwie. W 2016 roku do tej grupy można było zaliczyć ruch Zielonych z: Austrii, Belgii, Finlandii, Francji, Holandii, Hiszpanii, Niemiec, Szwecji, Węgier i Wielkiej Brytanii. Ruch drugiego „kręgu” (znaczenia) tworzą: Grecja, Irlandia, Luksemburg, Słowenia, Turcja oraz Włochy. Mniejsze znaczenie posiada ruch w następujących państwach: Albania, Andora, Azerbejdżan, Białoruś, Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Cypr, Dania, Estonia, Gruzja, Malta, Norwegia, Polska, Portugalia, Słowacja, Szwajcaria oraz Ukraina. Ostatni poziom europejskiego ruchu Zielonych tworzą: Łotwa, Macedonia, Mołdawia, Rosja, Rumunia i Serbia (patrz rycina 2). Cały europejski ruch Zielonych współtworzy sieć wzajemnych relacji dwustronnych i wielostronnych w ramach poszczególnych organizacji.

Widoczna jest znacząca dysproporcja między partiami z państw z Europy Zachodniej a Europy Środkowo-Wschodniej. W dużej mierze jest to związane z co najmniej dziesięcioletnim opóźnieniem powstania ruchu Zielonych w Europie Środkowo-Wschodniej. Ponadto wciąż występują duże różnice dochodów między obywatelami państw przynależnych do obu regionów Europy. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest nieobecność lub marginalne występowanie wśród obywateli Europy postkomunistycznej wartości postmaterialnych, do których są zaliczane wartości ekologiczne. Prawdopodobnie poprawa statusu materialnego społeczeństw Europy Środkowo-Wschodniej przyczyni się do wzrostu poziomu poparcia wyborczego dla partii Zielonych. Dodatkowo w celu wzmocnienia potencjału politycznego ruch stworzył strukturę sieciową obejmującą całą Europę. Może to wraz ze wzrostem akceptacji dla wartości postmaterialnych wpłynąć na stopniowy rozwój ruchu Zielonych w przyszłości.

BIBLIOGRAFIA

- Antoszewski, A., Herbut, R. 1995. *Socjaldemokracja w Europie Zachodniej. Studium porównawcze*, Wydawnictwo UWr, Wrocław.
- Bomberg, E. 1998. *Green Parties and Politics in the European Union*, Routledge, London–New York.
- Castells, M. 2007. *Spółczesność sieci*, Wydawnictwo PWN, Warszawa.
- Castells, M. 2008. *Siła tożsamości*, Wydawnictwo PWN, Warszawa.
- Della Porta, D., Diani, M. 2009. *Ruchy społeczne. Wprowadzenie*, Wydawnictwo UJ, Kraków.
- Green Balkans Newsletter #3, <https://europeangreens.eu/sites/europeangreens.eu/files/imcs/Newsletter%2CMay2013%2Cwebversion-2.pdf> (dostęp: 30.12.2015).
- <https://europeangreens.eu/engs> (dostęp: 8.01.2015).
- http://gef.eu/partners/?no_cache=1 (dostęp: 4.01.2016).
- <https://www.boel.de/en> (dostęp: 8.01.2016).
- <http://www.fyeg.org/who-we-are/member-organizations> (dostęp: 30.12.2015).
- <https://www.globalgreens.org/federations> (dostęp: 30.12.2015).

- <http://www.parties-and-elections.eu.eu/austria2.html> (dostęp: 29.12.2015).
- <http://www.parties-and-elections.eu.eu/eu2.html> (dostęp: 29.12.2015).
- Kosowska-Gąstoł, B. 2014. *Europejskie partie polityczne jako organizacje wielopoziomowe. Rozwój, struktury, funkcje*, Wydawnictwo UJ, Kraków.
- Ladrech, R. 1998. *Party Networks, Issue Agendas and European Union Governance*, [w:] *Transnational Parties in the European Union*, D.S. Bell, Ch. Lord (eds.), Aldershot-Brookfield.
- Mohr, A. 2010. *The German Political Foundations as Actors in Democracy Assistance*, Universal-Publishers, Boca Raton.
- Olszewski, E. 2015. *Ruch społeczny – ruch polityczny. Analiza terminologiczna*, [w:] *Ideologie, doktryny, ruchu społeczne i polityczne. Wybrane problemy*, M. Marczevska-Rytko, W. Ziętara (red.), Wydawnictwo UMCS, Lublin.
- Ponczek, E. 2015. *Możliwości poznawcze myśli politycznej i ruchów politycznych – odmienności i podobieństwa przedmiotów badań*, [w:] *Ideologie, doktryny, ruchu społeczne i polityczne. Wybrane problemy*, M. Marczevska-Rytko, W. Ziętara (red.), Wydawnictwo UMCS, Lublin.
- Rootes, Ch. 1995. *Environmental consciousness, institutional structures and political competition in the formation and development of Green parties*, [w:] *The Green Challenge. The Development of Green Parties in Europe*, D. Richardson, Ch. Rootes (eds.), Routledge, London–New York.
- Rozporządzenie (WE) nr 2004/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. w sprawie przepisów regulujących partie polityczne na poziomie europejskim oraz zasad dotyczących ich finansowania, D.Urz. Unii Europejskiej L297/1 z dnia 15 listopada 2003 r.
- Rüdig, W. 1996. *Green Parties and the European Union*, [w:] *Political parties and the European Union*, J. Gaffney (ed.), Routledge, London–New York.
- Statutes of the European Green Party, https://europeangreens.eu/sites/europeangreens.eu/files/EGPStatutesadopted12.11.2011withupdatedGGCharter_0.pdf (dostęp: 29.12.2015).
- Waarden van, F. 1992. *Dimensions and types of policy networks*, „European Journal of Political Research”, Vol. 21.
- Ziętara, W. 2016. *Europejski ruch Zielonych. Uwarunkowania sprzyjające i ograniczające rozwój polityczny*, Lublin, artykuł złożony do druku.

NETWORK STRUCTURES OF THE EUROPEAN GREENS

Abstract: Referring to scientific research of Donatella Della Porta, Mario Diani and Manuel Castells, concerning network structures of social movements, the author of this article tried to transfer the above deliberations to a level of political movements. It was fully justified because in the article the author refers to assumption made by Edward Olszewski that each political movements is a social movement. Therefore, a network structure of the modern Greens was presented in the article. The analysis of membership of the following: the European Green Party, the Green Group in the European Parliament, the Federation of Young European Greens and the Green European Foundation was made. The aforementioned organizations create a comprehensive network structure in which particular nodes are strengthened through networks overlapping. Although a network structure of Greens is one of the biggest European political movements, it does not translate into a social support. The European Greens get little election support not exceeding 15 per cent.

Keywords: Green political movement, network social analysis, network structures, political movement, social movement

BIOGRAM

Wojciech Ziętara, dr hab., adiunkt w Zakładzie Ruchów Politycznych Wydziału Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Zainteresowania badawcze: historia i współczesność ruchów politycznych. Kontakt e-mail: wojciech.zietara@poczta.umcs.lublin.pl.